

3.10.2017

Valinnanvapauslaki yrittäjyyden näkökulmasta

Suomen Yrittäjät haluaa yhdessä sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelualan toimialajärjestöjensä kanssa luoda Suomeen valinnanvapauden, jolla saamme enemmän terveyttä samalla rahalla. Sote-uudistuksen tulee parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä hillitä kustannuksia. Tämä on mahdollista vahvistamalla sote-alan yrittäjyyden edellytyksiä, minkä myötä myös laatu ja tehokkuus paranevat.

Suomen Yrittäjien työvaliokunta käsitteli valinnanvapautta kokouksessaan 3.10.2017 erityisesti palvelumarkkinoiden kehittämisen, uuden yrittäjyyden ja pk-yritysten näkökulmasta.

Suomen Yrittäjät sekä sen sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelualan toimialajärjestöt esittävät seuraavaa:

- 1. Maakunnille tulee säätää velvollisuus käyttää henkilökohtaista budjettia.**
 - Henkilökohtainen budjetti vahvistaa henkilön itsemääräämisoikeutta.
 - Pk-yrittäjillä on mahdollisuus toimia palvelujen tuottajina.
 - Erityisesti vanhuspalvelujen kasvava kysyntä luo mahdollisuuksia uudelle yrittäjyydelle.
 - Yrittäjävetoisia palveluja voidaan tuottaa lähipalveluina koko Suomessa.
- 2. Maakunnille tulee säätää velvollisuus käyttää asiakasseteliä.**
 - Palvelusetelikokemukset osoittavat, että setelimalli on asiakkaan, yrittäjien ja sote-palvelujen järjestäjän kannalta laadukas ja tehokas tapa tuottaa sote-palveluja.
 - Nykyisten palvelusetelien vaatimaton käyttö kuitenkin osoittaa, että tarvitaan velvoite käyttää asiakasseteliä ja asiakkaalle oikeus saada asiakasseteli silloin, kun hoidon tai hoivan kriteerit täyttyvät.

- Toisaalta velvoitteen pitäisi olla joustava, jotta uusia palveluja ja innovaatioita voidaan sen avulla ottaa valinnanvapauden piiriin.
- Lainsäädännössä tulee olla selkeä velvoittavuus, mutta tarkemmin asiakassetelillä tuotettavista palveluista voitaneen säätää asetuksella.
- Asiakassetelillä tuotettaviin palveluihin tulisi kuulua ainakin kotiin vietävät palvelut ja muu kotihoito, asumispalvelut, polikliiniset toimenpiteet, päiväkirurgiset leikkaukset, pitkäkestoisten sairauksien seurantakäynnit sekä kuntoutuksen ja psykiatrian terapiapalvelut (esimerkiksi fysioterapia, toimintaterapia ja puheterapia) ja erikoislääkäreiden konsultaatiot sekä laboratorio- ja kuvantamispalvelut.

3. Sote-keskuksien palveluvalikoiman tulee olla suppea.

- Palveluvalikoimaan tulee kuulua vain käytetyimmät terveyspalvelut sekä sosiaalipalvelujen ohjaus- ja neuvonta. Suuri osa suomalaisista saa avun näistä palveluista.
- Tällaisia sote-keskuksia voivat perustaa myös pk-yritykset.
- Yrityksiä ja toimipisteitä perustetaan silloin kaikkialle Suomeen, mikä parantaa lähipalvelujen saatavuutta ja kansalaisten yhdenvertaisuutta.
- Valinnanvapauskokeilujen hyvät tulokset osoittavat, että pk-yrittäjyys on mahdollista ja että asiakkaat ovat tyytyväisiä.
- Maakunnille ei tule antaa oikeutta omilla päätöksillään laajentaa sote-keskuksen palveluvalikoimaa. Tämä heikentäisi palvelujen yhdenvertaisuutta eri maakunnissa sekä tekisi palvelujärjestelmästä monimutkaisen ja sekavan.

4. Sote-keskuksilla tulee olla oikeus toimia verkostona ja tuottaa palveluja alihankintana tai setelimallilla.

- Suppeaankin palveluvalikoimaan voi sisältyä tutkimuksia ja hoitoja, joita tuottavat yksinyrittäjät, ammatinharjoittajat tai sote-alan erikoistuneet osaajat, esimerkiksi fysioterapeutit.
- Jotta erikoisosaajat voivat toimia myös itsenäisinä yrittäjinä, pitää sote-keskuksella olla mahdollisuus toimia verkostona tai tuottaa palveluja alihankintana tai palvelusetelillä.
- Pienten yrittäjien asema suhteessa isoihin toimijoihin on syytä suojata kilpailulainsäädännössä, kuten TEM mietinnössään on esittänyt.

5. Tavoitteeksi kansalaisten aktiivinen listautuminen sote-keskukseen. Asiakkaalle oikeus sote-keskuksen vaihtamiseen kerran kuukaudessa.

- Valinnanvapauden perusajatuksen kuuluu asiakkaan vahva oikeus valita hänelle sopiva palveluntuottaja.
- Valinnanvapauden käynnistyessä pitää tavoitteena olla, että mahdollisimman moni suomalainen valitsee itse oman sote-keskuksensa. Tavoitetason tulee olla toimintaa vahvasti ohjaava, esimerkiksi 80 prosenttia suomalaista. Tavoitteen toteutumiseksi viestintään ja kansalaisten aktivoimiseen on panostettava merkittävästi. Luonteva toimija voisi olla Kela.
- Henkilöt, jotka eivät aktiivisesti listaudu, voivat alkuvaiheessa jäädä nykyistä terveystieteiden vastaavan toimijan asiakkaiksi. Heillä tulee säilyä oikeus tehdä ensimmäinen aktiivinen valinta heti, kun niin haluavat.
- Edellisessä lakiehdotuksessa esitetty oikeus vaihtaa sote-keskusta kerran vuodessa tekee markkinasta liian jäykän, mikä ei kannusta palveluntuottajia riittävästi parempaan laatuun.
- Uuden yrittäjyyden ja pk-yrityksien näkökulmasta on tärkeää, että asiakkaalla on oikeus vaihtaa sote-keskusta ”jatkuvasti” eli esimerkiksi kerran kuukaudessa. Valinnanvapauskokeilut osoittavat, että tietojärjestelmien puolesta tämä on mahdollista.

6. Muita huomioitavia asioita

- Palveluntuottajalain mukaisen hyväksynnän tulee antaa oikeus toimia valinnanvapaustuottajana.
- Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden varmistamiseksi maakunnan liikelaitoksen valinnanvapauspalvelut on erotettava omaan liikelaitokseen.
- Eduskunnan käsittelyssä olevaan maakuntalain 7 § maakunnan järjestämisvastuuseen on lisättävä nimenomainen vastuu palvelumarkkinoiden kehittämisestä ja toimivuudesta.
- Kansallisesti tulee laatia kustannuslaskennan malli, jota kaikki maakunnat käyttävät, jotta maakuntia voidaan avoimesti vertailla keskenään. Lisäksi maakunnat tulee velvoittaa vertailemaan palvelutuotannon eri muotojen kustannuksia ja ottamaan vertailu huomioon tuotantotavoista päätettäessä. Vastuullinen verorahojen käyttö vaatii avointa kustannus- ja laatuvertailua.

Annamme mielellämme lisätietoja sekä avaamme tarkemmin perusteluja tavoitteillemme.

Suomen Yrittäjät

Sosiaali-, terveys - ja hyvinvointipalvelualan toimialajärjestöt

- Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten Yhdistys SKY
- Suomen Kotityöpalveluyhdistys
- TerveSuu Asemat
- Lääkäripalveluyritykset LPY
- Suomen Apteekkariliitto
- Suomen Sairaanhoidajaliiton Sairaanhoidajayrittäjät
- Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät TESO
- Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyrittäjät FYSI
- Suomen Naprapaattiyhdistys
- Näkemisen ja silmäterveyden toimiala Näe
- Suomen Sairaankuljetusliitto

Lisätietoja:

elinkeinoasioiden päällikkö Susanna Kallama, puh. 040 587 2445,
susanna.kallama@yrittajat.fi